

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

06 decembrie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte

Nicolae Gordilă,

Judecători

Iurie Diaconu, Constantin Alerguș, Liliana Catan,
Ion Guzun,

a judecat în ședința de judecată, fără citarea părților la proces, recursurile ordinare, declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Andrei Formusatii, și de reprezentantul părții vătămate SRL „Cidonia”, Bulgac Ivan, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 25 mai 2016, în privința inculpaților

Vutcariova Ecaterina Ivan, născută la 28 noiembrie 1961, originară și locuitoare a or. Ialoveni, str. Boris Glavan 29, cetățeană a R. Moldova, fără antecedente penale;

Luca Isidor Semion, născut la 27 mai 1966, originar și locuitor al s. Costești, r-nul Ialoveni, cetățean al R. Moldova, anterior condamnat prin:

1) sentința Judecătoriei Ialoveni din 20.11.2012, în baza art. 238, 361 alin. (2) lit. b), d), 84, 90 Cod penal, la 4 ani închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probă de 3 ani.

Termenul de examinare,
instanța de fond: 05.10.2011 – 10.06.2013,
instanța de apel: 02.07.2013 – 25.05.2016,
instanța de recurs: 04.08.2016 – 06.12.2016.

Asupra recursurilor menționate, Colegiul penal lărgit,

CONSTATĂ :

1. Prin sentința Judecătorei Ungheni din 10 iunie 2013, Vutcariova Ecaterina a fost condamnată în baza **art. 361 alin. (2)** Cod penal la 3 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de conducere și de administrator al valorilor materiale pe un termen de 3 ani.

Conform art. 90 Cod penal, executarea pedepsei cu închisoare i-a fost suspendată condiționat, pe o termen de probă de 3 ani.

Luca Isidor a fost condamnat în baza **art. 361 alin. (2)** Cod penal la 3 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de conducere și de administrator al valorilor materiale pe un termen de 1 an, **și în baza art. 196 alin. (4) Cod penal** la 2 ani închisoare.

Potrivit art. 84 alin. (1) și (4) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsă definitivă de 4 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de conducere și de administrator al valorilor materiale pe un termen de 1 an.

Conform art. 90 Cod penal, executarea pedepsei cu închisoare i-a fost suspendată condiționat, pe un termen de probă de 3 ani.

De la inculpați s-a încasat, în mod solidar, în beneficiul SRL „Cidonia” prejudiciul în mărime de 107.739 lei.

2. Instanța de fond a constatat că în iulie 2009, Vutcariova Ecaterina, îndeplinind funcția de contabil șef al SRL „Ialcom Agro”, în urma unei înțelegeri cu Luca Isidor, care nu era angajat al societății nominalizate, i-a transmis acestuia ștampila SRL „Ialcom Agro” și rechizitele bancare necesare pentru ca el să poată încheia contracte din numele societății respective. La 03.07.2009, Luca Isidor, prezentându-se ca director comercial al SRL „Ialcom Agro” și utilizând ștampila și rechizitele bancare ale acestei societăți, a încheiat cu SRL „Cidonia” un contract de livrare a fructelor.

În baza acestui contract, la 06.07.2009, SRL „Cidonia” a livrat pentru SRL „Ialcom Agro” conform facturii fiscale nr. SU 2108050 o cantitate de 14.060 kg de caise în sumă de 168.720 lei, la 07.07.2009 conform facturii fiscale nr. SU 2108051 o cantitate de 17.547 kg de caise în sumă de 210.564 lei și la 08.07.2009 conform facturii fiscale nr. SU 2108052 o cantitate de 18.142 kg de caise în sumă de 217.704 lei. În total a livrat producție în sumă de 596.988 lei. Ulterior Vutcariova Ecaterina împreună cu Luca Isidor, ca reprezentanți și prin intermediul SRL „Ialcom Agro”, au transferat pe contul SRL „Cidonia” 388.554 lei, iar restul 208.434 lei nu i-au transferat, folosindu-l în alte scopuri.

Tot, Vutcariova Ecaterina, deținând funcția de contabil șef al SRL „Ialcom Agro” și atribuindu-și ilegal funcția de director interimar al SRL „Ialcom Agro”, la 06.07.2009 a emis un ordin fals sub nr. 1-m prin care Luca Isidor a fost angajat în calitate nominalizată în funcția de director comercial.

La 10.07.2009, în același mod a emis un alt ordin sub nr. 2-m prin care Luca Isidor a fost eliberat din funcția de director comercial al SRL „Ialcom Agro”.

În aceeași zi ea a încheiat un contract din numele directorului SRL „Ialcom Agro”, Leahu Anatolie, privind angajarea lui Luca Isidor în calitate de director

comercial al societății respective și în baza acestui contract a emis ordinul nr. 3-m de angajare a susnumitului, pe care l-a semnat ilegal din numele directorului, adică în lipsa împuternicirilor de a exercita asemenea atribuții.

Instanța a reținut că vinovăția inculpaților este dovedită prin probele administrate, și le-a încadrat acțiunile în baza **art. 361 alin. (2)** Cod penal, adică confecționarea, deținerea, **vânzarea** sau folosirea documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligațiuni, **confecționarea sau vânzarea imprimatelor ștampilelor sau a sigiliilor false ale unor întreprinderi, instituții, organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare**, săvârșite de două sau mai multe persoane.

Totodată, acțiunile inculpaților urmează a fi reîncadrate de la art. 190 alin. (5) în baza art. 196 alin. (4) Cod penal, adică cauzarea de daune materiale în proporții deosebit de mari prin înșelăciune sau abuz de încredere, dacă fapta nu constituie o însușire, din următoarele considerente.

Potrivit învinuirii, inculpații, folosindu-se de ștampila SRL „Ialcom Agro”, au primit de la SRL „Cidonia” bunuri în proporții deosebit de mari, **trăgând foloase din aceste bunuri**. Însă, acuzarea **nu a prezentat probe care ar confirma că inculpații au însușit aceste bunuri**. Totodată inculpații n-au restituit părții vătămate aceste bunuri ori contravaloare lor, cauzând proprietarului un prejudiciu în proporții deosebit de mari.

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont de prevederile art. 7, 61, 75 Cod penal, că inculpații sunt caracterizați pozitiv, prin sentința Judecătorei Ialoveni din 20.11.2012, Luca I. a fost condamnat în baza art. 238 și 361 alin. (2) lit. b), 90 Cod penal la 4 ani închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probă de 3 ani, iar prin decizia instanței de apel în aceeași cauză, procesul penal în privința lui Vutcariova E. în baza art. 361 alin. (2) lit. b), d) Cod penal a fost încetat, conform art. 60 Cod penal.

Deci, în cazul lui Luca I. sunt aplicabile și prevederile art. 84 alin. (4) Cod penal.

3. Procurorul în Procuratura r-nului Ungheni, Victoria Popov, a declarat apel, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpații să fie condamnați în baza art. 190 alin. (5), 361 alin. (2) lit. b), 84 alin. (1) Cod penal la 10 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a desfășura activitate economică pe un termen de 3 ani, cu executare.

Apelantul a invocat că vinovăția inculpaților în comiterea infracțiunilor incriminate a fost dovedită integral prin probele administrate, iar versiunea apărării nu și-a găsit confirmare.

3.1. A declarat apel și avocatul Ion Ciorbă în numele SRL „Cidonia”, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpații să fie condamnați conform învinuirii formulate, la o pedeapsă mai aspră

Apelantul a indicat că vinovăția inculpaților în săvârșirea infracțiunilor imputate a fost dovedită integral prin probele administrate.

3.2. Avocatul Boris Bulbuc la fel a declarat apel, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpații să fie achitați, din motiv că faptele lor nu conțin elementele infracțiunii.

Apelantul a invocat că în acțiunile lui Luca I. nu există elementele componentelor de infracțiuni incriminate și circumstanțele cauzei relevă raporturi cu caracter comercial. Nu există dovezi care să demonstreze că Luca I. ar fi comis fapta prevăzută de art. 361 alin. (2) Cod penal, mai mult, instanța de fond nici nu a specificat care anume acțiuni din cadrul laturii obiective a art. 361 alin. (2) Cod penal este incriminată lui Luca I., sentința de condamnare fiind una abstractă. În ce privește condamnarea în temeiul art. 196 Cod penal, raporturile respective sunt civile, iar pentru neexecutarea contractului, Codul civil prevede sancțiunile corespunzătoare, care se reduc, în esență, la repararea prejudiciului.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 25 mai 2016, toate apelurile au fost admise, casată sentința și pronunțată o nouă hotărâre.

Vutcariova Ecaterina și Luca Isidor au fost achitați de sub învinuirea comiterii infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal, pe motiv că faptele lor nu întrunesc elementele infracțiunii.

Procesul penal în privința inculpaților Vutcariova Ecaterina și Luca Isidor pe art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal a fost încetat, în legătură cu expirarea termenului prescripției tragerii la răspundere penală.

Acțiunea civilă a fost lăsată fără soluționare, ce nu împiedică intentarea ei în ordinea procedurii civile.

Instanța de apel a reținut că, deși instanța de fond în fapt a constatat cauzarea daunelor materiale în proporții deosebit de mari prin înșelăciune sau abuz de încredere de către Vutcariova E., a încadrat acțiunile ei în baza art. 196 alin. (4) Cod penal, în dispozitiv a omis să-i stabilească pedeapsa penală, pe când stabilindu-i lui Luca I. în temeiul art. 196 alin. (4) și 361 alin. (2) Cod penal pedeapsa penală, nu i-a reținut în acțiuni faptele criminale considerate a fi dovedite, ce a dus la condamnarea lui pentru faptele de comiterea cărora n-a fost recunoscut culpabil. Mai mult, în dispozitivul sentinței de condamnare a inculpaților pe art. 361 alin. (2) Cod penal, instanța n-a indicat agravanta ce caracterizează respectiva calificare, aplicându-le pedeapsa complimentară neprevăzută de legea penală.

Respectivele *erori*, fiind invocate și de către apelanți, **determină lipsa unei motivări argumentate a sentinței, făcând-o a fi una neclară și abstractă.**

Instanța de apel a constatat ca fiind dovedită vinovăția inculpaților Vutcariova E. și Luca I., că acționând printr-o înțelegere comună în vederea încheierii contractelor de achiziție a producției agricole și întru acordarea celui din urmă a împuternicirilor în acest sens, prima deținând funcția de contabil șef al SRL „Ialcom-Agro”, prin atribuirea ilegală a împuternicirilor directorului interimar, la data de 06.07.2009 a emis ordinul cu nr. 1-m de angajare a lui Luca Isidor în calitate de director comercial al SRL „Ialcom-Agro”, după care la data de 10.07.2009 a emis un alt ordin de liberare a lui din funcția deținută, totodată încheind cu el contract din numele directorului acestei întreprinderi, Leahu Anatolie, de angajare în calitate de director comercial, în baza cărui a emis ordinul nr. 3-m de angajare a lui Luca Isidor, pe care l-a semnat ilegal din numele directorului, fără a dispune de careva împuterniciri în acest sens.

Acțiunile inculpaților se încadrează pe deplin în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, ca confecționarea, deținerea și folosirea documentelor oficiale false, ce acordă drepturi și eliberează de obligații, comisă de două sau mai multe persoane.

Însă reieșind din împlinirea termenului de prescripție pentru atragerea la răspunderea penală pe acest episod, stipulat la art. 60 alin. (1) lit. b) Cod penal, care este de 5 ani, procesul penal în privința inculpaților pe art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, urmează a fi *încetat* în corespundere cu **art. 332 alin. (1) și 391 alin. (1) pct. 6** Cod de procedură penală.

Totodată, *falsificarea* de către Vutcariova E. a *actelor* de angajare în funcție a lui Luca I. **nu poate fi apreciată drept motiv de escrocherie**, după cum se menționează în învinuirea adusă, or probele administrate denotă lipsa în acțiunile celor doi inculpați a elementelor infracțiunii prevăzută de art. 190 alin. (5) Cod penal, referitor la achiziția producției agricole, fiindu-i aplicabile normele dreptului civil.

Imposibilitatea restituirii de către inculpați, în calitate de reprezentanți al SRL „Ialcom Agro”, a sumei debitoriale, nu constituie temei de condamnare a lor pe art. 190 alin. (5) Cod penal, acuzarea neprezentând probe suficiente ce ar demonstra intenția însușirii prin escrocherie a bunurilor SRL „Cidonia” la data achiziționării producției agricole în baza relațiilor contractuale.

Astfel, lipsesc în acțiunile inculpaților elementele infracțiunii, prevăzută de art. 190 alin. (5) Cod penal, ei urmând a fi achitați de sub învinuirea finală adusă prin ordonanțele de punere sub învinuire din 06.11.2012 în aceea, că în luna iulie 2009, îndeplinind funcția de contabil șef al SRL „Ialcom Agro”, în urma înțelegerii cu Luca I., ce nu era angajatul respectivei întreprinderi, i-a transmis acestui ștampila SRL „Ialcom Agro” și rechizitele bancare necesare pentru încheierea contractelor, utilizate de el la 03.07.2009 sub pretextul calității de director comercial al SRL „Ialcom Agro” la încheierea unui contract de livrare a fructelor cu SRL „Cidonia”, în baza cărui și potrivit facturii fiscale nr. SU 2108050 din 06.07.2009 SRL „Cidonia” a livrat pentru SRL „Ialcom Agro” cantitatea de 14.060 kg de caise la suma de 168.720 lei, în ziua următoare de 07.07.2009 în corespundere cu factura fiscală nr. SU 2108051 a mai livrat 17.547 kg de caise în sumă de 210.564 lei și la data de 08.07.2009 în corespundere cu factura fiscală nr. SU 2108052 a livrat încă 18.142 kg în sumă de 217.704 lei, costul total a fructelor livrate fiind de 595.988 lei, dintre care Vutcariova E. și Luca I. ca reprezentanți al SRL „Ialcom Agro” au transferat prin contul acestei societăți către SRL „Cidonia” 388.554 lei, restul nettransferat de 208.434 lei însușindu-l.

5. Procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Andrei Formusatii a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea acestei decizii în partea învinuirii inculpaților în baza art. 190 alin. (5) Cod penal și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Recurentul a invocat că probele administrate dovedesc clar că inculpații sunt vinovați în comiterea infracțiunilor incriminate. Iar, achitarea inculpaților pe art. 190 alin. (5) Cod penal și condamnarea lor doar în baza art. 361 alin. (2) lit. b) Cod penal, este un non-sens, deoarece inculpații nominalizați au comis un concurs real de infracțiuni, realizat prin complexul de acțiuni active îndreptate anume la înfăptuirea escrocheriei în proporții deosebit de mari, printre care și

confecționarea, deținerea și folosirea documentelor oficiale false care acordă drepturi și eliberează de obligații, săvârșite de două persoane. Or, înfăptuirea confecționării, deținerii și folosirii documentelor oficiale false este o modalitate de realizare a escrocheriei în proporții deosebit de mari.

Instanța de apel în mod eronat a neglijat valoarea probantă a tuturor probelor prezentate de acuzare, fiind totodată indusă în eroare de poziția apărării, inculpații care nu și-au recunoscut vina, poziție care are un caracter declarativ, scopul primordial fiind eschivarea de la răspunderea penală.

Prin urmare, probele administrate dovedesc vinovăția inculpaților în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal.

În drept, recursul este fondat pe temeiul din art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

5.1. Reprezentantul părții vătămate SRL „Cidonia”, Bulgac Ivan, la fel a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea deciziei adoptate, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpații să fie condamnați în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, cu încasarea sumei restantă de 44.739 lei.

Recurentul a invocat că acuzarea a dovedit vinovăția inculpaților în săvârșirea infracțiunii imputate.

6. Judecând recursurile ordinare pe baza materialului din dosarul cauzei și argumentelor invocate, Colegiul penal lărgit concluzionează că acestea urmează a fi admise din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv în temeiul când hotărârea atacată nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția. Conform art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs este în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația inculpatului.

Instanța de recurs doar verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect, se reține că instanța de apel a comis următoarele erori de drept.

Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător. În corespundere cu art. 384 alin. (3) Cod de procedură penală, hotărârea instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Conform art. 385 alin. (1) pct. 1), 3) Cod de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța de judecată soluționează chestiunile dacă a avut loc fapta de săvârșirea căreia este învinuit inculpatul, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii și de care anume lege penală este prevăzută ea. În corespundere cu art. 101 alin. (1) și (4) Cod de procedură penală, fiecare probă urmează să fie apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor. Potrivit art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus la admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Conform jurisprudenței naționale, hotărârea judecătorească trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 Cod de procedură penală. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea, excluzându-se folosirea formulărilor inexacte (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 privind sentința judecătorească, pct. 3.*).

Însă, instanța de apel, corect statuând că sentința conține **erori** (*evidențiate în pct. 2. din decizie*), **ce determină lipsa unei motivări argumentate, făcând-o neclară și abstractă**, nu a respectat întocmai prescripțiile de drept nominalizate, deoarece, potrivit descriptivului deciziei contestate (*pct. 4. din decizie*):

a) nu s-a pronunțat în genere asupra episodului privind falsificarea contractului din 03.07.2009, încheiat cu SRL „Cidonia”, incriminat ambelor inculpați prin ordonanțele din 06.11.2012 (*f.d. 201-2013*);

b) nu a rejudecat cauza potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, nu a apreciat fiecare probă separat, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor, inclusiv în raport cu toate circumstanțele de fapt și de drept a învinuirii invocate în ordonanțele din 06.11.2012 (*f.d. 201-2013*), în special sub aspectul legăturii de cauzalitate între acestea. Nu a indicat în hotărâre motivele pentru care a respins probele și argumentele acușării;

c) constatarea că **falsificarea actelor nu poate fi apreciată drept motiv de escrocherie**, contrazice jurisprudenței naționale, potrivit căreia documentul falsificat anterior reprezintă o varietate a înșelăciunii, falsificarea unor astfel de documente, urmată de folosirea lor de către falsificator în vederea sustragerii bunurilor trebuie calificată conform art.190 și art. 361 Cod penal (*pct. 15 din Hotărârea Plenului CSJ a RM din 28.06.2004, nr.23 - Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor*);

d) aplicarea prescripției este întemeiată pe art. 332 alin. (1), 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, care însă nu prevăd expres un asemenea temei de încetare a procesului penal.

Circumstanțele expuse atestă în mod lucid că instanța de apel nu a judecat cauza penală în condițiile legii, deoarece a adoptat o hotărâre care nu cuprinde motive legale pe care se întemeiază soluția, și că recursul ordinar este întemeiat.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanța de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursurilor declarate, casării totale a deciziei contestate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

D E C I D E :

Admite recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Andrei Formusatii, și de reprezentantul părții vătămate SRL „Cidonia”, Bulgac Ivan, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 25 mai 2016, în privința inculpaților Vutcariova Ecaterina Ivan și Luca Isidor Semion, și dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, pronunțată integral la 22 decembrie 2016.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Iurie Diaconu

Constantin Alerguș

Liliana Catan

Ion Guzun